

UCHWAŁA NR 82/2023
RADY DYDAKTYCZNEJ WYDZIAŁU NAUK SPOŁECZNYCH
UNIwersYTETU SZCZECIŃSKIEGO

z dnia 14 grudnia 2023 r.

w sprawie zaopiniowania wykazu zagadnień ogólnych oraz zagadnień szczegółowych na egzamin
dyplomowy kierunku pedagogika specjalna studia jednolite magisterskie

Na podstawie §88 Statutu Uniwersytetu Szczecińskiego, stanowiącego załącznik do Uchwały nr 58/2019 Senatu Uniwersytetu Szczecińskiego z dnia 30 maja 2019 r. w sprawie przyjęcia Statutu Uniwersytetu Szczecińskiego uchwała się, co następuje:

§1

Rada Dydaktyczna Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Szczecińskiego pozytywnie opiniuje wykaz zagadnień ogólnych oraz zagadnień szczegółowych na egzamin dyplomowy kierunku pedagogika specjalna studia jednolite magisterskie. Wykaz zmian stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

DZIEKAN
Wydziału Nauk Społecznych
Uniwersytetu Szczecińskiego

dr hab. Irena Ramik-Mażewska, prof. US

Wykaz zagadnień ogólnych oraz zagadnień szczegółowych na egzamin magisterski kierunku
pedagogika specjalna studia jednolite magisterskie.

I. Zagadnienia ogólne

1. Pojęcie, przedmiot i zakres pedagogiki specjalnej.
2. Pedagogika specjalna jako nauka i jej miejsce w systemie nauk; interdyscyplinarny charakter pedagogiki specjalnej.
3. Podstawowe pojęcia pedagogiki specjalnej.
4. Podmiot zainteresowania i cele pedagogiki specjalnej.
5. Współczesne paradygmaty pedagogiki specjalnej.
6. Subdyscypliny (zakresy) pedagogiki specjalnej.
7. Współczesne czynniki wpływające na rozwój pedagogiki specjalnej; bioetyczne i prawne uwarunkowania współczesnej pedagogiki specjalnej.
8. Przemiany postrzegania niepełnosprawności i stosunku społeczeństw wobec osób z niepełnosprawnościami w perspektywie historycznej.
9. Modele niepełnosprawności: medyczny, społeczny i biopsychospołeczny.
10. Klasyczne i współczesne modele niepełnosprawności w ujęciu interdyscyplinarnych studiów nad niepełnosprawnością.
11. Relacyjny model niepełnosprawności i jego konsekwencje: integracja, normalizacja, autonomia, współzależność.
12. Koncepcja integracji społecznej Aleksandra Hulka.
13. Edukacja osób z niepełnosprawnościami w Polsce w perspektywie historycznej: izolacja - integracja - inkluzja.
14. Uczni z specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w polskim systemie oświaty - aktualne rozwiązania prawne.
15. Organizacja systemu diagnozowania niepełnosprawności - formy, zasady, metody diagnozy; orzekanie o stopniach niepełnosprawności.
16. Rodzina z dzieckiem z niepełnosprawnością.
17. Postawy społeczne wobec osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin.
18. Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka z niepełnosprawnością.
19. Formy wsparcia osób z niepełnosprawnościami - instytucje publiczne i organizacje pozarządowe

udzielające wsparcia osobom z niepełnosprawnościami i ich rodzinom.

20. Cele i zadania szkoły specjalnej; organizacja szkolnictwa specjalnego w Polsce.
21. Osoba z niepełnosprawnością słuchu (pojęcie, klasyfikacja, edukacja i rehabilitacja, inkluzja).
22. Osoba z niepełnosprawnością wzroku (pojęcie, klasyfikacja, edukacja i rehabilitacja, inkluzja).
23. Osoba z niepełnosprawnością intelektualną (pojęcie, klasyfikacja, edukacja i rehabilitacja, inkluzja).
24. Osoba z niepełnosprawnością ruchową (pojęcie, klasyfikacja, edukacja i rehabilitacja, inkluzja).
25. Osoba z chorobą przewlekłą (pojęcie, klasyfikacja, edukacja i terapia, inkluzja).
26. Osoba ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się (pojęcie, klasyfikacja, reedukacja, dostosowanie wymagań).
27. Uczeń zdolny - zasady rozpoznawania oraz formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
28. Uczeń z zaburzeniami ze spektrum autyzmu.
29. Rewalidacja indywidualna; zajęcia korekcyjno-kompensacyjne; zajęcia dydaktyczno- wyrównawcze - pojęcia, różnice.
30. Metody komunikacji alternatywnej i wspomagającej (AAC).
31. Człowiek dorosły z niepełnosprawnością w perspektywie potrzeb i zadań rozwojowych (decyzyjność, rodzina, związki intymne, praca, czas wolny, zasoby).
32. Uczestnictwo w kulturze i czas wolny osób z niepełnosprawnościami.
33. Wielospecjalistyczna ocena poziomu funkcjonowania ucznia.
34. Konstruowanie, modyfikowanie i ewaluowanie indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych w edukacji wczesnoszkolnej.
35. Konstruowanie, modyfikowanie i ewaluowanie indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych na II i III etapie edukacyjnym.
36. Idea edukacji włączającej jako „edukacji dla wszystkich”.
37. Ruch włączający i kultura organizacyjna szkoły włączającej.
38. Indeks włączania - wskaźniki rozwoju szkoły włączającej.
39. Projektowanie uniwersalne w edukacji (UDL).
40. Międzynarodowa Klasyfikacja Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia (ICF).
41. Kompetencje pedagoga specjalnego w pracy edukacyjno-terapeutycznej z uczniami z niepełnosprawnością; rola współpracy z psychologiem w zakresie diagnozy funkcjonowania intelektualnego i poznawczego dziecka z niepełnosprawnością.
42. Geneza i rozwój szkolnictwa specjalnego.
43. Rola Marii Grzegorzewskiej w rozwoju pedagogiki specjalnej w Polsce.

44. Pedagogika specjalna wobec *Disability Studies*.
45. Andragogika i geragogika specjalna.
46. Dydaktyka specjalna - przedmiot, systematyka i zasady wg Joanny Głodkowskiej.
47. Geneza i założenia koncepcji normalizacji życia osób z niepełnosprawnością.
48. Strategie destygmatyzacji i destereotypizacji osób z niepełnosprawnością w kontekście rozwiązań rehabilitacyjnych, edukacyjnych, terapeutycznych.
49. Autonomia i podmiotowość osób z niepełnosprawnością w koncepcjach naukowych i rozwiązaniach prawnych.
50. Seksualność osób z niepełnosprawnościami.

II. Zagadnienia szczegółowe

a) specjalność: wczesne wspomaganie rozwoju dziecka

1. Medyczne podstawy wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka i wczesnej interwencji terapeutycznej.
2. Psychologiczno-pedagogiczne podstawy wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka i wczesnej interwencji terapeutycznej; rola poradni psychologiczno-pedagogicznej we wczesnym wspomaganie rozwoju dziecka; metody pedagogiczne i zadania pedagoga specjalnego we wczesnym wspomaganie rozwoju dziecka.
3. Prenatalne, perinatalne i postnatalne przyczyny zaburzeń rozwoju dziecka; czynniki egzogenne i endogenne zaburzeń rozwoju, w tym schorzenia genetyczne; profilaktyka zaburzeń rozwoju.
4. Podstawy prawne, modele, standardy i zasady organizacji wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka i wczesnej interwencji terapeutycznej w Polsce.
5. Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka z niepełnosprawnością i zagrożonego niepełnosprawnością w koncepcji Andrzeja Twardowskiego.
6. Psychopedagogiczne uwarunkowania i zagrożenia rozwoju małego dziecka; czynniki rozwoju i środowisko wychowawcze.
7. Znaczenie wczesnego rozpoznawania zaburzeń rozwoju; diagnoza medyczna, diagnoza pediatryczna małego dziecka, w tym wcześniaka zagrożonego niepełnosprawnością; elementy diagnozy i poradnictwa laktacyjnego w zaburzeniach budowy wędzidełka języka; siatki centylowe; choroby wieku dziecięcego; choroby przewlekłe u dzieci.

8. Rola rodziny we wczesnym wspomaganie rozwoju małego dziecka.
9. Wsparcie psychologiczne i pedagogiczne rodziny dziecka z niepełnosprawnością; psychoedukacja rodziców i opiekunów prawnych.
10. Instytucjonalne i pozarządowe formy wsparcia rodziny małego dziecka z niepełnosprawnością.
11. Wielospecjalistyczna ocena poziomu funkcjonowania małego dziecka.
12. Psychologia rozwoju małego dziecka ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju motorycznego - prawidłowości i przejawy zaburzeń; zagadnienie rozwoju psychoruchowego.
13. Stadia rozwoju psychospołecznego dziecka według Erika Eriksona.
14. Prawidłowości rozwoju funkcji językowych, mowy werbalnej i komunikacji u małego dziecka; psycholingwistyka rozwojowa; komunikacja niewerbalna i prewerbalna; zachowania komunikacyjne.
15. Metody komunikacji alternatywnej i wspomagającej (AAC) w wczesnym wspomaganie rozwoju mowy i funkcji językowych.
16. Terapia logopedyczna dziecka z zaburzeniami mowy.
17. Wczesne wspomaganie rozwoju i rehabilitacja dziecka z niepełnosprawnością narządów zmysłów (wzroku i słuchu).
18. Podstawy fizjoterapii w rehabilitacji małego dziecka (metoda NDT Bobath; metoda Vojty); wczesne wspomaganie rozwoju dziecka z zaburzeniami funkcji ruchowych.
19. Podstawy neuropatologii, psychopatologii i psychologii klinicznej małego dziecka; zaburzenia neurorozwojowe, zaburzenia neurologiczne, mózgowo porażenie dziecięce, ADHD, zaburzenia emocji i zachowania u dzieci.
20. Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka z zaburzonym rozwojem językowych, w tym z afazją rola diagnozy neuropsychologicznej.
21. Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka z zaburzeniami ze spektrum autyzmu.
22. Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka z niepełnosprawnością związaną z chorobą somatyczną zaburzeniami neurologicznymi i uszkodzeniami centralnego układu nerwowego; rola diagnozy neuropsychologicznej.
23. Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka z niepełnosprawnością intelektualną i ryzykiem niepełnosprawności intelektualnej.
24. Metody wczesnego wspomaganie rozwoju małego dziecka; rola zabawy; znaczenie nowoczesnych technologii; programy terapeutyczne stosowane we wczesnym wspomaganie rozwoju dziecka i wczesnej interwencji.
25. Współpraca interdyscyplinarna w zakresie wspierania rozwoju małego dziecka z niepełnosprawnością rola diagnozy psychologicznej we wczesnym wspomaganie rozwoju dziecka.

26. Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka z ryzykiem dysleksji i opóźnieniem gotowości szkolnej.
27. Stadium sensomotoryczne (6 faz) w rozwoju poznawczym człowieka w koncepcji Jeana Piageta.
28. Znaczenie idei inkluzji społecznej dla wczesnego wspomaganie rozwoju małego dziecka.
29. Wczesne wspomaganie rozwoju społecznego; rola socjalizacji i uspołeczniania małego dziecka.
30. Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka w kontekście zwiększenia szans realizacji podstawy programowej wychowania przedszkolnego dla przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz innych form wychowania przedszkolnego.

b) specjalność: edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną

1. Cele, zadania i przedmiot pedagogiki osób z niepełnosprawnością intelektualną.
2. Koncepcje, modele i definicje niepełnosprawności intelektualnej.
3. Potrzeby i zadania rozwojowe osób z niepełnosprawnością intelektualną w różnych okresach życia.
4. Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka z niepełnosprawnością intelektualną.
5. Medyczne aspekty edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną
6. Etiologia niepełnosprawności intelektualnej.
7. Obrazy kliniczne wybranych (trzech) jednostek chorobowych, w tym o podłożu genetycznym i chromosomowym, związanych z niepełnosprawnością intelektualną.
8. Diagnoza niepełnosprawności intelektualnej (psychologiczna ocena poziomu funkcjonowania intelektualnego; stopnie niepełnosprawności intelektualnej).
9. Rola poradni psychologiczno-pedagogicznej w edukacji dziecka z niepełnosprawnością intelektualną.
10. Wybrane metody, techniki i programy edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną.
11. Specjalistyczne metody rozwijania kompetencji interpersonalnych, w tym komunikacyjnych i społecznych, uczniów z niepełnosprawnością intelektualną.
12. Kulturowe i społeczne aspekty niepełnosprawności intelektualnej.
13. Uwarunkowania jakości życia osób z niepełnosprawnością intelektualną - rola czynników społeczno-kulturowych.
14. Prawne aspekty funkcjonowania osób z niepełnosprawnością intelektualną zagadnienie ubezwłasnowolnienia; rola ulg i udogodnień.
15. Organizacja, cele i metody pracy dydaktyczno-wychowawczej z uczniami z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim w edukacji wczesnoszkolnej.
16. Organizacja, cele i metody pracy dydaktyczno-wychowawczej z uczniami z niepełnosprawnością

intelektualną na II i III etapie edukacyjnym.

17. Metoda ośrodków pracy jako propozycja pracy z uczniami z niepełnosprawnością intelektualną w edukacji wczesnoszkolnej.
18. Konstruowanie i ewaluowanie indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim w edukacji wczesnoszkolnej.
19. Konstruowanie i ewaluowanie indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim na II i III etapie edukacyjnym.
20. Organizacja i specyfika kształcenia uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym w szkole podstawowej (podstawa programowa kształcenia ogólnego dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym w szkołach podstawowych).
21. Kształcenie uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym w szkole specjalnej przysposabiającej do pracy (podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół specjalnych przysposabiających do pracy dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi).
22. Organizacja i metody edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu znacznym.
23. Konstruowanie indywidualnego programu zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim.
24. Wyzwania edukacji włączającej w kontekście funkcjonowania osób z niepełnosprawnością intelektualną.
25. Alternatywne metody komunikacji w rewalidacji osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz zaburzeniami komunikacji werbalnej.
26. Inkluzja w edukacji osób z niepełnosprawnością intelektualną.
27. Samorzecznictwo (*self-advokatura*) w odniesieniu do osób z niepełnosprawnością intelektualną.
28. Upelnomocnianie (*empowerment*) osób z niepełnosprawnością intelektualną.
29. Seksualność osób z niepełnosprawnością intelektualną.
30. Dorosłość osób z niepełnosprawnością intelektualną - decyzyjność, praca, związki intymne, udział w życiu społecznym i kulturze.

c) specjalność: edukacja i terapia osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu

1. Neurobiologiczne podstawy zaburzeń ze spektrum autyzmu.
2. Dane epidemiologiczne zaburzeń ze spektrum autyzmu.
3. Kryteria diagnostyczne zaburzeń ze spektrum autyzmu w klasyfikacji ICD-10 i ICD-11
4. Kryteria diagnostyczne zaburzeń ze spektrum autyzmu w klasyfikacji DSM5.
5. Zaburzenia ze spektrum autyzmu w Międzynarodowej Klasyfikacji Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia (ICF).
6. Niepełnosprawności sprzężone z zaburzeniami ze spektrum autyzmu; zaburzenia ze spektrum autyzmu w kontekście innych zaburzeń neurorozwojowych, afazji, mózgowego porażenia dziecięcego, ADHD.
7. Konstruowanie, modyfikowanie i ewaluowanie indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych uczniów z zaburzeniami ze spektrum autyzmu na etapie wychowania przedszkolnego.
8. Konstruowanie, modyfikowanie i ewaluowanie indywidualnych programów edukacyjno- terapeutycznych uczniów z zaburzeniami ze spektrum autyzmu na etapie edukacji wczesnoszkolnej.
9. Konstruowanie, modyfikowanie i ewaluowanie indywidualnych programów edukacyjno- terapeutycznych uczniów z zaburzeniami ze spektrum autyzmu na II i III etapie edukacyjnym.
10. Rozwój człowieka z zaburzeniami ze spektrum autyzmu w różnych okresach życia; wczesne symptomy autyzmu; potrzeby i trudności osób dorosłych z zaburzeniami ze spektrum autyzmu.
11. Nauka i pseudonauka w terapii autyzmu - metody ustanowione, metody obiecujące i metody nieustanowione według raportu Narodowego Centrum Autyzmu w USA (NAC-2).
12. Rozwój języka, mowy werbalnej i komunikacji u osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu.
13. Funkcjonowanie poznawcze, emocjonalne i społeczne osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu.
14. Ograniczone wzorce zachowania, aktywności i zainteresowań u osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu.
15. Narzędzia diagnozy pedagogicznej uzupełniające rozpoznanie objawów zaburzeń ze spektrum autyzmu; profile funkcjonalne.
16. Narzędzia psychologicznej diagnozy objawów zaburzeń ze spektrum autyzmu: *Wywiad do Diagnozy Autyzmu (ADI-R); Protokół obserwacji do diagnozowania zaburzeń ze spektrum autyzmu (ADOS-2); Zestaw Kwestionariuszy do Diagnozy Spektrum Autyzmu (ASRS).*

17. Nowoczesne technologie i ich znaczenie w edukacji i terapii osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu.
18. Metody psychologiczno-pedagogiczne stosowane w terapii autyzmu w kontekście praktyki opartej na dowodach (evidence base practice), w tym ESDM (The Early Start Denver Model).
19. Praca z rodzicami/opiekunami prawnymi ucznia z zaburzeniem ze spektrum autyzmu (organizacja wsparcia terapeutycznego, psychologicznego i społecznego).
20. Zagadnienia wsparcia i inkluzji społecznej osób dorosłych z zaburzeniami ze spektrum autyzmu; problematyka zatrudnienia i pracy zawodowej.
21. Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka z zaburzeniami ze spektrum autyzmu.
22. Wielospecjalistyczna ocena poziomu funkcjonowania ucznia z zaburzeniami ze spektrum autyzmu.
23. Zasady organizacji warunków kształcenia dzieci i młodzieży z zaburzeniami ze spektrum autyzmu; znaczenie środowiska fizycznego, stymulacji i integracji sensorycznej.
24. Zasady dostosowania wymagań edukacyjnych do potrzeb i możliwości uczniów z zaburzeniami ze spektrum autyzmu.
25. Organizacja i specyfika kształcenia uczniów z zaburzeniami ze spektrum autyzmu sprzężonymi z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym w szkole podstawowej (podstawa programowa kształcenia ogólnego dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym w szkołach podstawowych).
26. Metody behawioralne w edukacji, terapii i wychowaniu osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu; stosowana analiza zachowania (ABA).
27. Metody komunikacji alternatywnej i wspomagającej (AAC) w pracy terapeutycznej i dydaktycznej z osobami z zaburzeniami ze spektrum autyzmu; neuropsychologiczna ocena funkcjonowania poznawczego jako podstawa doboru metody AAC.
28. Diagnoza zaburzeń ze spektrum autyzmu - rola psychologa i lekarza specjalisty psychiatry.
29. Teoria umysłu w kontekście zaburzeń ze spektrum autyzmu.
30. Sygnały behawioralne pomocne w rozpoznawaniu ryzyka zaburzeń ze spektrum autyzmu.